

بالاترین
نرخ تورم
نقطه به نقطه
ثبت شده از
سال ۱۳۷۰ تا
۱۳۹۸ مربوط
به سال ۷۴ با
نرخ ۵۹ درصد
بوده است؛ پس
از آن نرخ تورم
نقطه به نقطه
۵۰ درصدی
در میانه سال
۱۳۹۸ به عنوان
بالاترین رقم
این شاخص
به ثبت رسیده
است

اعتبارات بانکی (خلق نقدینگی) شده یا سیستم بانکی را مجبور به پرداخت وام بیشتر می‌کند. در ادامه کار است که مورد دوم (رشد پایه پولی و نقدینگی) تقویت شده و مجدداً مورد سوم را تحریک می‌کند. و ۴. هر زمان که شوک‌های گفته شده چه به صورت مستقل و چه همزمان به اقتصاد کشور وارد شده، رقم تورم فراتر از سودهای بانکی (منفی بودن نرخ بهره حقیقی) رفته است. در این حالت مردم این پیغام را دریافت می‌کنند که سرمایه‌گذاری در بانک ارزشی ندارد و هر چه زودتر باید در بازار دارایی‌ها یا کالا اقدام کنند. در چنین وضعیتی «ریال» مشابه آجر داغی خواهد بود که همه به سمت یکی دیگر پرتاب خواهند کرد و کسی تمایلی به نگهداری آن ندارد. سرعت پول یا از طریق «تبدیل شبه پول به پول» (خروج پول از حساب‌های بلندمدت بانکی به حساب جاری و بدون سود) یا از طریق خرج کردن مردم بیشتر می‌شود. براساس آمارها میزان رشد پول (M1) سرگردان در جامعه (اسکناس و پول موجود در حساب‌های

پایان مرداد ماه ۱۴۰۰ نیز (تعویض دولت) تورم سالیانه در حدود ۴۵ درصد و تورم نقطه‌ای ۴۳ درصد بوده و دولت فعلی با چنین تورمی کشور را تحویل گرفت. سوال اصلی اما ریشه این نوسانات و تورم بالای کشور در سالیان اخیر به خصوص در سال‌های ۹۶ تا ۱۴۰۰ است که مرور آن برای بازگشت از روند تورمی لازم است. بررسی‌ها نشان می‌دهد چهار علت اصلی برای مزمن بودن تورم در اقتصاد ایران وجود دارد که شامل: ۱- کسری بودجه و بی‌انضباطی دولت؛ دولت‌ها در ایران هزینه‌های بالایی داشته که عمده آن پرداخت حقوق و دستمزد کارکنان است. در دولت روحانی این هزینه‌ها با کاهش درآمدهای دولت در سال‌های ۹۸، ۹۹ و ۱۴۰۰ کاهش نداشت و دولت برای تامین آن دست به اقدام پولی و خطرناک؛ استقراض مستقیم از بانک مرکزی و استقراض غیرمستقیم از سیستم بانکی زده است. به عنوان مثال دولت قبل در لایحه بودجه ۱۴۰۰، هزینه‌های جاری را با وجود افت واقعی درآمدها بیش از ۶۵ درصد افزایش داد. ۲. رشد پایه پولی و نقدینگی (تورم از ناحیه تقاضا)؛ نگاهی به رشد تاریخی حجم نقدینگی طی سال‌های ۱۳۵۷ تا آذرماه امسال نشان می‌دهد رشد ۴۰۶ درصد نقدینگی در سال ۱۳۹۹ طی ۴۲ سال اخیر همچنان رکورددار خلق نقدینگی در ایران است. در طی سال‌های ۱۳۹۲ تا پایان مرداد ماه ۱۴۰۰ میزان نقدینگی و پایه پولی به ترتیب ۶ و ۴ برابر شده است. متوسط رشد نقدینگی و پایه پولی در این دوره به ترتیب ۲۵ و ۲۱ درصد بوده است. ۳. تحریم‌ها و جهش‌های ارزی (شوگ طرف عرضه)؛ هر بار که تحریم‌های جنایتکارانه آمریکا تمدید یا تشدید شده است، نرخ ارز که محرک انتظارات تورمی عموم مردم است جهش پیدا کرده. تحریم‌ها؛ درآمد نفتی را فلج و درآمدهای غیرنفتی را (صادرات غیرنفتی) محدود می‌کنند و کاهش درآمدهای ارزی به معنی عدم توانایی دولت در سرکوب نرخ ارز و پایین نگاه داشتن قیمت آن است. در ادامه افزایش نرخ ارز برای کشوری که عمده تولیدات آن نیازمند مواد اولیه و سرمایه‌ای وارداتی است، جز افزایش هزینه بنگاه‌ها و بالتبع افزایش قیمت محصولات نتیجه دیگری نخواهد داشت. چنین شرایطی که در اقتصاد؛ شوک هزینه‌ای یا رکود تورمی نامیده می‌شود، نیاز بنگاه‌ها و عاملان اقتصادی (افرادی که به هر طریق فعالیت اقتصادی دارند) را به سرمایه جدید افزایش می‌دهد که این مساله یا باعث نکول اقساط و

بهره بانکی) پول‌ها در حساب‌های بانکی قفل بود و سرکوب نرخ بهره همزمان با سرکوب نرخ ارز بود. به عنوان مثال در سال ۱۳۹۳ با وجود وجود افزایش ۳۱ درصدی نقدینگی که حتی ۲ درصدی هم از رشد سال قبل بیشتر بود، به دلیل رشد بسیار پایین و حدوداً یک درصدی پول (M1: اسکناس + مسکوک + سپرده‌های دیداری) و از آن طرف رشد ۲۷ درصدی شبه پول (سپرده‌های غیردیداری) با تکیه بر افزایش نرخ سود بانکی، نرخ تورم کنترل شد. ۳. در حد فاصل سال‌های ۹۳ تا ۹۶ بیش از ۳۵ میلیارد دلار ارز به بازار تزریق شده و با سرکوب نرخ ارز فنر آن نیز فشرده‌تر شد. بنابراین در این دوره تورم کنترل نشد بلکه با سرکوب همزمان نرخ بهره و نرخ ارز به تعویق افتاد و در سال ۹۷ به واسطه جرقه بازار ارز و بازگشت تحریم‌ها فنر فشرده شده از دست دولت رها شد. در سال ۱۳۹۷ التهابات بازارهای مالی و ... به جایی رسید که با وجود رشد ۲۳ درصدی و مناسب، نقدینگی دچار افزایش بی‌سابقه حجم پول در حدود ۴۷ درصد بودیم. در این سال دیگر بانک مرکزی شاخص قیمت مصرف‌کننده را اعلام نکرد و مرکز آمار ایران مسئولیت را به تنهایی بر دوش گرفت. این نهاد آماری نرخ تورم ۱۲ ماهه در پایان سال ۹۷ را ۲۷ درصد اعلام کرد. این شاخص در سال ۹۸ معادل ۴۱ درصد و در سال ۹۹ تقریباً ۳۶ درصد اعلام شد. در این حین کاهش نرخ بهره حقیقی و منفی شدن بی‌سابقه آن نیز باعث خروج پول از سیستم بانکی و ورود آن به معاملات شد.

ریشه شناسی تورم بی سابقه در دولت روحانی

مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارش خود از وضعیت اقتصاد ایران، شاخص تورم نقطه به نقطه را طی ۲۸ سال گذشته مورد بررسی قرار داده است. این گزارش نشان می‌دهد که بالاترین نرخ تورم نقطه به نقطه ثبت شده از سال ۱۳۷۰ تا ۱۳۹۸ مربوط به سال ۷۴ با نرخ ۵۹ درصد بوده است؛ پس از آن نرخ تورم نقطه به نقطه ۵۰ درصدی در میانه سال ۱۳۹۸ به عنوان بالاترین رقم این شاخص به ثبت رسیده است. سومین نرخ بالای تورم نقطه به نقطه در طول ۲۸ سال گذشته نیز در دهه ۹۰ به ثبت رسیده که ۴۴ درصد در سال ۹۲ بوده است. بنابراین دو قله در دهه ۹۰ ثبت شده است که هر دو بار در پی التهاب شدید ارزی و افت ارزش پول ملی بوده است. این در حالی است که در